Anna Bandlerová – Zuzana Ilková – Lucia Palšová – Pavol Schwarcz

Založenie farmy

Manuál

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Autori:

prof. JUDr. Anna Bandlerová, PhD.
doc. JUDr. Zuzana Ilková, PhD.
doc. JUDr. Lucia Palšová, PhD.
prof. Ing. Pavol Schwarcz, PhD.

Recenzenti:

doc. Ing. Ondrej Beňuš, PhD.
prof. JUDr. Eleonóra Marišová, PhD.

Manuál „Založenie farmy“ vychádza vďaka podpore európskeho vzdelávacieho projektu Jean Monnet „Efektívnosť implementácie Spoločnej poľnohospodárskej politiky na Slovensku“, č. 611792-EPP-1-2019-1-SK-EPPJMO-SUPPA.

Schválila rektorka Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre dňa 24.5.2021 ako manuál.

© Anna Bandlerová, Zuzana Ilková, Lucia Palšová, Pavol Schwarcz, 2021

ISBN 978-80-552-2337-7

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Úvod

Predložený manuál sa zameriava na vybrané otázky dotýkajúce sa podnikania v poľnohospodárstve formou založenia farmy.

Snahou autorov je poskytnúť nielen stručný prehľad o založení farmy, ale aj prehľad o základných právach a povinnostiach fariem. Keďže v slovenskej legislatíve nemáme definíciu farmy, predkladaný manuál vysvetľuje, čo sa rozumie pod pojmom farma a zároveň poukazuje aj na legislatívu upravujúcu tieto otázky na Slovensku a vo vybraných štátoch EÚ. Manuál, ktorý môže slúžiť ako študijná pomôcka je určený nielen študentom, ale i poľnohospodárom a inej odbornej verejnosti .

Manuál je rozdelený do troch kapitol:

- Prvá kapitola sa venuje otázkam podnikania v poľnohospodárstve na Slovensku a zameriava sa na možnosti výberu podnikateľskej formy.
- Druhá kapitola sa venuje založeniu farmy ako formy podnikania v poľnohospodárstve. Cieľom tejto kapitoly je vysvetliť spôsob založenia farmy pre potencionálnych farmárov, poukázať na

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

vyhotovenie a prijatie zakladateľských dokumentov potrebných na založenie farmy ako podnikateľského subjektu a postup potrebný pre vznik jej právnej subjektivity.

- Tretia kapitola popisuje možnosti získania finančnej podpory pre mladých farmárov z prostriedkov EÚ.

Predložený manuál bol vytvorený s finančnou podporou EÚ a to v rámci projektu Jean Monnet „Efektívnosť implementácie Spoločnej poľnohospodárskej politiky na Slovensku," č. 611792-EPP-1-2019-1-SK-EPPJMO-SUPPA.

Podpora Európskej komisie na výrobu tejto publikácie nepredstavuje súhlas s obsahom, ktorý odráža len názory autorov, a Komisia nemôže byť zodpovedná za prípadné použitie informácií, ktoré sú v nej obsiahnuté.

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

Nitra, marec 2021 Autori

I. Formy podnikania na Slovensku

Na území SR je možné podnikať buď ako:

1. fyzická osoba
2. právnická osoba

1. Podnikanie fyzických osôb môže mať nasledovné formy:

- Samostatne zárobkovo činná osoba (SZČO)

Do tejto kategórie zaraďujeme vykonávanie samostatnej zárobkovej činnosti prostredníctvom:

- živnostníkov,
- samostatne hospodáriacich roľníkov.

Do tejto kategórie, ktorej sa však zvlášť nevenujeme, nakoľko pri podnikaní založením farmy nie je táto forma využívaná patrí aj:

- podnikanie vykonávané podľa osobitných predpisov (notári, audítori, znalci, tlmočníci, advokáti, geodeti, kartografi, veterinárni lekári a ďalšie slobodné povolania),
- činností, ktoré nie sú živnosťou ani podnikaním (využívanie duševnej tvorivej činnosti autormi alebo pôvodcami),

- činnosť športovca, športového odborníka,
- predaj nespracovaných alebo spracovaných rastlinných a živočíšnych výrobkov z vlastnej drobnej pestovateľskej a chovateľskej činnosti fyzickými osobami a predaj lesných plodín.

Živnostenské podnikanie

Fyzické osoby najčastejšie podnikajú na základe živnostenského oprávnenia.

Upravuje ho zákon č. 445/1991 Z.z. o živnostenskom podnikaní. Príjem zo živnosti je zdaňovaný v zmysle § 6 ods. 1. písm. b) zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov. Ak sa rozhodne občan podnikať formou živnosti, zriadenie živnosti je oproti založeniu obchodnej spoločnosti jednoduchá záležitosť. Je potrebné mať vybraté činnosti, presne si zistiť názov im zodpovedajúcich živností a zistiť, či je potrebné na ich vykonávanie určité vzdelanie alebo prax. Živnosť je možné ohlásiť dvoma spôsobmi – osobne alebo elektronicky. *Ohlásenie živnosti* osobne je potrebné vykonať na miestne príslušnom živnostenskom úrade podľa sídla právnickej osoby alebo bydliska fyzickej osoby, konkrétne na okresných úradoch, odboroch živnostenského podnikania, ktoré sú označované tiež ako jednotné kontaktné miesta. Elektronické ohlasovanie živnosti sa vykonáva prostredníctvom webovej stránky www.slovensko.sk (k uvedenému fyzická osoba potrebuje mať aktivovaný občiansky preukaz s aktuálnym podpisovým certifikátom).

Základná charakteristika:

- živnostník zodpovedá za záväzky celým svojim majetkom (veľmi dôležitá skutočnosť),
- živnostník má právo na uplatnenie si nezdaniteľnej časti základu dane pri podávaní daňového priznania za predošlé obdobie (samozrejme, tu tiež platia obmedzenia v prípade dosahovania vysokého zisku),
- živnostník je povinný registrovať sa pre účely zdravotného poistenia a platí zdravotné odvody od začiatku podnikania,
- čo sa týka registrácie v Sociálnej poisťovni, tu mu vzniká povinnosť registrovať sa od 1.7. nasledujúceho roku, ak splnil podmienky registrácie. Podmienkou je dosiahnutie príjmu vo výške 12-násobku minimálneho vymeriavacieho základu,
- čo sa týka účtovnej evidencie, legislatíva umožňuje živnostníkovi si vybrať formu vedenia účtovníctva, v niektorých prípadoch však ukladá povinnosť viesť svoje účtovníctvo v sústave podvojného účtovníctva,
- živnostník má teda na výber – buď si uplatní paušálne výdavky vo výške najviac 60% z úhrnu príjmov na základe daňovej evidencie (maximálne do 20 000 EUR alebo si uplatní skutočné preukázateľné príjmy na základe daňovej evidencie alebo tretia možnosť je uplatniť si skutočné preukázateľné výdavky na základe vedenia jednoduchého alebo podvojného účtovníctva.

Niektoré výhody živnostenského podnikania:

- jednoduchší vznik a zánik živnosti, prípadne pozastavenie prevádzkovania živnosti,
- uplatnenie si nezdaniteľnej časti základu dane,
- uplatnenie stravného,
- väčší výber pri forme evidencie účtovných dokladov,
- menšia náročnosť pri daňovom priznaní.

Nevýhody živnostenského podnikania:

- zodpovednosť za záväzky (za dlhy) celým svojím majetkom, pri dosiahnutí určitého príjmu postupné znižovanie výšky uplatnenej nezdaniteľnej časti základu dane.

Podnikanie samostatne hospodáriaceho roľníka (SHR)

- nie sú potrebné žiadne kvalifikačné predpoklady,
- nie je potrebný žiaden vstupný kapitál,
- administratívne málo náročné,
- SHR sa len registruje na príslušnom obecnom úrade,

- po registrácii je potrebné založiť si podnikateľský účet,
- následná registrácia na daňovom úrade,
- registrácia v zdravotnej poisťovni.

Na výkon činnosti samostatne hospodáriaceho roľníka je potrebné získať osvedčenie. Pre podnikanie v pozícii roľníka je najväčším rozdielom, že oproti podnikaniu v pozícii SZČO sa samostatne hospodáriaci roľník (SHR) iba eviduje na príslušnom mestskom, alebo obecnom úrade. Ohlásiť podnikanie je potrebné na obecnom úrade, kde má osoba pozemky vo vlastníctve, alebo v prenájme. Samostatne hospodáriaci roľník totiž nemusí vykonávať podnikateľskú činnosť len na vlastných, ale aj na prenajatých pozemkoch. Najneskôr do 30 dní od registrácie získa osvedčenie o zápise ako samostatne hospodáriaci roľník.

Pri zápise do evidencie je potrebné mať:

- občiansky preukaz,
- vyplnený formulár o zápis do evidencie SHR, ktorú je k dispozícii na príslušnom obecnom úrade alebo na jeho webovej stránke,

- doklad o vlastníctve alebo prenajatí pozemku (list vlastníctva/nájomná zmluva), peňažné prostriedky v hotovosti, 6,50 eur za zápis do príslušnej evidencie, ktoré je potrebné zaplatiť priamo v pokladni.

Konkrétne informácie sú uvedené na webových stránkach daného mesta či obce. Niektoré úrady poskytujú aj možnosť úhrady poplatku prostredníctvom bankového prevodu. V evidencii samostatne hospodáriacich roľníkov je uvedené meno a priezvisko samostatne hospodáriaceho roľníka, miesto jeho trvalého bydliska, rodné číslo, prípadne údaje o osobitnom oprávnení alebo povolení, pokiaľ sa na určitý druh činnosti podľa osobitných predpisov vyžadujú, a deň zápisu do evidencie. Samostatne hospodáriaci roľník ohlási príslušnému orgánu do 15 dní zmenu skutočností vedených v evidencii, ako aj ukončenie svojej poľnohospodárskej výroby. Evidenciu SHR vedú jednotlivé obce a mestá.

Keďže činnosť SHR nie je živnosťou, nie je potrebné sa hlásiť ani registrovať na živnostenskom úrade kvôli živnostenskému oprávneniu. Pre SHR je ale potrebné mať evidenciu IČO, ktoré pridelí na základe jeho žiadosti štatistický úrad a je aj súčasťou osvedčenia.

Registrácia na daňovom úrade

Inštitút SHR je založený za účelom získavania príjmov, a tak hoci nepodlieha živnosti, v otázke daní má podobné povinnosti ako SZČO. V súlade s ustanovením § 49a ods. 1 zákona o dani z príjmov, je SHR povinný požiadať správcu dane (daňový úrad v mieste trvalého bydliska) o registráciu a pridelenie DIČ v lehote do konca kalendárneho mesiaca po uplynutí mesiaca, v ktorom získal povolenie alebo oprávnenie na výkon činnosti samostatne hospodáriaceho roľníka. Daňový úrad mu na základe žiadosti vydá osvedčenie, v ktorom je uvedené DIČ.

Príjmy a výdavky

Samostatne hospodáriaci roľník svoje príjmy zaraďuje do kategórie príjmov z poľnohospodárskej výroby, lesného a vodného hospodárstva podľa § 6 ods. 1 písm. a) zákona o dani z príjmov.

V rámci výdavkov môže využiť dve možnosti:

1. Uplatniť výdavky vo výške 60 % z úhrnu príjmov z poľnohospodárskej činnosti (§ 6 ods. 10) zákona, najviac do výšky 20 000 EUR ročne.

2. Uplatniť preukázateľne vynaložené daňové výdavky. Môže teda viesť počas celého zdaňovacieho obdobia daňovú evidenciu podľa § 6 ods. 11 zákona o dani z príjmov. Do výdavkov samozrejme patria aj odvody do Sociálnej a zdravotnej poisťovne, v ktorých nemajú SHR žiadne špecifické postavenie a vzťahujú sa na nich rovnaké pravidlá ako na živnostníkov.

SHR rovnako ako SZČO musí platiť aj zdravotné poistenie od dňa, kedy získal osvedčenie o zápise do evidencie. Do zdravotnej poisťovne sa musí prihlásiť do 8 dní od začatia podnikania. Rovnako musí SHR platiť aj sociálne poistenie tak ako SZČO od 1. júla kalendárneho roka po roku, ktorý nasleduje po kalendárnom roku, v ktorom jeho príjem z podnikania presiahne zákonom stanovenú výšku.

Zrušenie predmetu činnosti

Ukončenie poľnohospodárskej činnosti v poľnohospodárskej výrobe podnikateľ písomne ohlási na rovnakom miestne príslušnom obecnom úrade ako pri zápise. Obecný úrad mu následne vystaví zrušenie osvedčenia o zápise do evidencie, s ktorým je potrebné navštíviť daňový úrad aj poisťovne.

Netreba však zabudnúť na dôležitú lehotu. Samostatne hospodáriaci roľník má totiž povinnosť oznámiť príslušnému orgánu do 15 dní každú zmenu skutočností vedených v evidencii, ako aj ukončenie svojej poľnohospodárskej výroby.

2. Podnikanie právnických osôb môže mať nasledovné formy:

1. Obchodná spoločnosť

- spoločnosť s ručením obmedzeným (s. r. o)
- akciová spoločnosť (a. s.)
- komanditná spoločnosť (k. s.)
- verejná obchodná spoločnosť (v. o. s.)
- jednoduchá spoločnosť na akcie (j. s. a)

Pri výbere vhodnej právnej formy je však dôležité sa zamyslieť nielen nad výhodami a nevýhodami konkrétnej právnej formy, ale zvážiť aj širšie súvislosti medzi právom, ekonomikou a daňami.

2. Družstvo

3. Nadnárodná forma

a) európska spoločnosť,

b) európske družstvo,

c) európske zoskupenie hospodárskych záujmov).

4. Iná forma

Podnikanie prostredníctvom inej formy podnikania znamená podnikanie prostredníctvom:

a) združenia

b) tichého spoločenstva

Najpočetnejšou podnikateľskou formou právnických osôb v poľnohospodárstve je na Slovensku *spoločnosť s ručením obmedzeným, družstvo a akciová spoločnosť*. Výnimočne je to verejná obchodná spoločnosť a komanditná spoločnosť.

Podľa známych údajov zo Štrukturálneho zisťovania fariem z roku 2016 (Zelená správa 2019), počet registrovaných fariem v poľnohospodárskej prvovýrobe bol 25 658. Ich prevádzkovateľmi boli obchodné spoločnosti, družstvá, ostatné právnické osoby, samostatne hospodáriaci roľníci a neregistrované fyzické osoby. Počet SHR v uvedenom roku bol 5935 a obhospodarovali 303 480,19 ha poľnohospodárskej pôdy. V štruktúre podnikateľských subjektov právnických osôb, podnikajúcich v poľnohospodárskej prvovýrobe v uvedenom roku prevládali obchodné spoločnosti v počte 2373 (z toho bolo 2235 spoločností s ručením obmedzeným, 130 akciových spoločností, 3 verejné obchodné spoločnosti, 5 komanditných spoločností), ktoré obhospodarovali 831 931,43 ha poľnohospodárskej pôdy, družstvá v počte 558 hospodárili na

662 879,91 ha poľnohospodárskej pôdy.

Podnikateľská štruktúra v poľnohospodárskej prvovýrobe na Slovensku sa v poslednom desaťročí výraznejšie nemení, je možné uviesť, že významnými prevádzkovateľmi poľnohospodárskych fariem okrem samostatne hospodáriacich roľníkov, ktorí sú najpočetnejší, ale ich podiel na pôde je 16%, *sú obchodné spoločnosti so 44% podielom a družstvá s podielom 35 % na pôde*. Z uvedeného dôvodu sa budeme podrobnejšie v nasledujúcom texte venovať spoločnosti s ručením obmedzeným, družstvu a akciovej spoločnosti.

Spoločnosť s ručením obmedzeným (s. r. o)

Základná charakteristika:

Môže byť založená jednou osobou (aj fyzickou osobou) alebo viacerými osobami, obchodné meno spoločnosti v dodatku musí obsahovať označenie právnej formy, povinná tvorba základného imania, tvorená vkladmi spoločníkov, povinné ustanovenie orgánov spoločnosti, a to valné zhromaždenie a jeden alebo viac konateľov, ktorí sú štatutárnym orgánom spoločnosti, obmedzenie maximálneho počtu spoločníkov na 50. Spoločnosť nemôže založiť osoba, ktorá má daňové dlhy alebo má nedoplatky na poistnom na sociálne poistenie, nemôže ju založiť ani osoba, ktorá je vedená ako povinná na vykonanie exekúcie. Fyzická osoba môže založiť alebo

stať sa jediným spoločníkom najviac v troch spoločnostiach. Jednoosobová spoločnosť s ručením obmedzeným nemôže založiť alebo sa stať jediným spoločníkom inej jednoosobovej spoločnosti.

Založenie spoločnosti

Na založenie spoločnosti je potrebné vypracovať zakladateľský dokument a to:

- spoločenskú zmluvu, ak spoločnosť zakladá viac osôb,
- zakladateľskú listinu, ak spoločnosť zakladá jedna osoba.

Zakladateľský dokument musí obsahovať podstatné náležitosti, ktoré sú nevyhnutné na zápis spoločnosti do obchodného registra: obchodné meno a sídlo spoločnosti, určenie spoločníkov, predmet podnikania, výšku základného imania, výšku vkladu každého spoločníka, lehoty splácania vkladov, určenie prvých konateľov, určenie členov dozornej rady, ak sa zriaďuje, určenie správcu vkladov, výšku rezervného fondu, ak sa vytvára pri založení, výhody poskytnuté zakladateľom spoločnosti, predpokladané výdavky spojené so založením spoločnosti, ďalšie údaje, ak tak ustanovujú osobitné predpisy.

V praxi prevládajú zakladateľské dokumenty v ktorých sú ustanovené ďalšie náležitosti, najmä podrobnejšia úprava vnútorných právnych pomerov spoločnosti, práv a povinností spoločníkov, pôsobnosť orgánov

spoločnosti. Zakladateľský dokument nemusí mať formu notárskej zápisnice, podpisy zakladateľov musia byť úradne overené.

Vznik spoločnosti

Spoločnosť vzniká zápisom do obchodného registra. Návrh na zápis sa podáva len v elektronickej podobe vyplnením príslušného formulára (vyhláška č. 25/2004 Z.z.). Pred podaním návrhu na zápis musí sa na každý peňažný vklad splatiť aspoň 30%, tak aby celková hodnota splatených peňažných vkladov spolu s hodnotou nepeňažných vkladov bola aspoň 50% zákonom stanovenej výšky základného imania.

Návrh podpisujú a podávajú konatelia spoločnosti spolu s listinami, ktoré preukazujú splnenie zákonných podmienok pre zápis to znamená: spoločenskú zmluvu, alebo zakladateľskú listinu, vyhlásenie správcu vkladov o splatení vkladov alebo ich častí jednotlivými spoločníkmi, doklad preukazujúci vznik živnostenského alebo iného podnikateľského oprávnenia na činnosť, ktorá sa má do predmetu podnikania zapísať, znalecký posudok oceňujúci nepeňažné vklady, list vlastníctva alebo nájomnú zmluvu na nehnuteľnosť, ktorá má byť sídlom spoločnosti, prípadne súhlas vlastníka nehnuteľnosti so sídlom s.r.o., ďalej súhlas správcu dane, ak spoločnosť zakladá osoba, ktorá je vedená v zozname v zozname daňových dlžníkov, doklad o zaplatení súdneho poplatku 150 EUR. Príslušným súdom pre zápis novozaloženej obchodnej

spoločnosti je okresný súd v sídle krajského súdu, v obvode ktorého má zapisovaná osoba sídlo. Obchodný register zapíše novozaloženú obchodnú spoločnosť do registra, ak návrh je úplný a spĺňa zákonom (zákon č. 530/2003 Z.z.) stanovené podmienky, v lehote dvoch pracovných dní a navrhovateľovi vydá výpis z obchodného registra. Zápisom do obchodného registra sa obchodná spoločnosť stáva právnickou osobou, podnikateľom, ktorá môže začať prevádzkovať predmet svojho podnikania.

Zrušenie a zánik obchodnej spoločnosti

Spoločnosť s ručením zaniká výmazom z obchodného registra, ktorému však musí predchádzať zrušenie. K zrušeniu obchodnej spoločnosti môže dôjsť s likvidáciou alebo bez likvidácie.

Dôvody zrušenia spoločnosti s likvidáciou:

- uplynutím času, na ktorý bola spoločnosť založená,
- rozhodnutím valného zhromaždenia (dobrovoľný dôvod) o zrušení spoločnosti a ustanovení likvidátora,
- rozhodnutím súdu o neplatnosti spoločnosti,
- rozhodnutím súdu o zrušení spoločnosti,

- ukončením konkurzného konania z dôvodu nedostatku majetku alebo ukončením konkurzu (ak je zrušená spoločnosť z tohto dôvodu, súd bez zbytočného odkladu vymaže spoločnosť z obchodného registra),
- z iného dôvodu ustanoveného obchodným zákonníkom alebo iným zákonom.

Dôvody zrušenia spoločnosti bez likvidácie:

- zlúčenie spoločnosti s inou s inou obchodnou spoločnosťou s ručením obmedzeným,
- splynutie s inou obchodnou spoločnosťou s ručením obmedzeným,
- rozdelenie na dve alebo viac novozaložených obchodných spoločností s ručením obmedzeným, alebo rozdelenie a zlúčenie s inými už existujúcimi spoločnosťami s ručením obmedzeným.

To znamená, že obchodnú spoločnosť možno zrušiť bez likvidácie, ak jej celé imanie prechádza na právneho nástupcu alebo po jej zrušení súdom nebol zložený preddavok na úhradu odmeny a výdavkov likvidátora (preddavok na likvidáciu je 1500 eur).

Už z názvu tejto formy podnikania je zjavné, že jedným zo zásadných rozdielov oproti živnosti je zodpovednosť a ručenie za záväzky. Zjednodušene povedané, za záväzky zodpovedá spoločnosť do výšky všetkého svojho majetku a spoločník ručí do výšky nesplateného vkladu zapísaného do obchodného registra. Jednou z podmienok existencie s.r.o. je vložený kapitál zakladateľov spoločnosti. Je to vlastne suma, ktorú sa zakladatelia rozhodli vložiť do firmy. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, ktorý je základnou legislatívnou normou upravujúcou postavenie s.r.o., ustanovuje minimálne základné imanie s.r.o. vo výške 5000 eur.

Ďalšími charakteristickými znakmi spoločnosti sú:

- spoločnosť zodpovedá za svoje záväzky celým svojím majetkom,
- spoločníci ručia do výšky nesplateného vkladu. Nesplateným vkladom sa myslí suma, ktorú spoločník sa zaviazal vložiť do podnikania pri založení a doteraz ju neuhradil,
- spoločnosť je povinná viesť účtovníctvo v sústave podvojného účtovníctva, v určitých prípadoch jej účtovná závierka podlieha povinnosti overenia audítorom,
- spoločníci a konatelia nemusia poberať príjem za výkon činnosti, to znamená, že z titulu funkcie alebo vlastníckeho vzťahu k spoločnosti nemusia platiť odvody do zdravotnej ani sociálnej poisťovne,

- spoločnosť nemá nárok na uplatnenie si nezdaniteľnej časti základu dane,
- v prípade, že si spoločník/spoločníci rozhodnú vyplatiť podiely na zisku, sú povinní z nich uhradiť odvody do zdravotnej poisťovne,
- spoločnosť má oproti živnostníkovi vyššiu daň z príjmov.

Výhody:

- spoločnosť zodpovedá za svoje záväzky celým svojim majetkom, spoločník podporne ručí za záväzky spoločnosti do výšky nesplateného vkladu zapísaného v obchodnom registri,
- konateľ nemusí platiť odvody vo vzťahu k spoločnosti,
- serióznejšie pôsobenie na obchodných parterov ako živnosť vzhľadom na povinné základné imanie.

Nevýhody:

- nemožnosť uplatnenia si nezdaniteľnej časti základu dane, stravného,
- nákladnejšie a prácnejšie účtovníctvo,
- zložitejšia daňová a účtovná závierka.

Družstvo

Ďalšou významnou podnikateľskou formou podnikajúcou na pôde a prevádzkujúcou poľnohospodárske farmy je družstvo.

Základná charakteristika:

Družstvo je právnickou osobou, ktorá zodpovedá za záväzky celým svojim majetkom, obchodné meno musí obsahovať dodatok s označením „ družstvo“, je spoločenstvom neuzavretého počtu osôb založeným na účely podnikania, alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov, otvorenosť družstva, počas jeho existencie môžu vstupovať noví členovia a vystupovať doterajší členovia, musí mať aspoň päť členov, alebo dvoch členov právnické osoby, súhrn členských vkladov tvorí základné imanie, do obchodného registra sa zapisuje iba jeho časť- zapisované základné imanie, ktoré musí byť najmenej 1250 eur, povinný vklad každého člena, povinné vytváranie orgánov (členská schôdza, predstavenstvo, kontrolná komisia), členstvo v orgánoch je založené na členskom princípe, povinné vytvorenie nedeliteľného fondu už pri založení, vypracovanie a prijatie stanov ako základného dokumentu družstva.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Založenie družstva

Družstvo sa zakladá ustanovujúcou schôdzou, ktorá:

- prijme uznesenie o založení družstva,
- určí zapisované základné imanie,
- schváli stanovi,
- zvolí predstavenstvo a kontrolnú komisiu.

Oprávnenie hlasovať na ustanovujúcej schôdzi majú tí, ktorí si podali prihlášku do zakladaného družstva, zaviazali sa na splatenie členských vkladov. Na prijatie rozhodnutia na ustanovujúcej schôdzi je potrebný súhlas väčšiny prítomných. Z konania ustanovujúcej schôdzi sa musí vyhotoviť notárska zápisnica.

Vznik družstva

Rovnako ako obchodná spoločnosť, tak aj družstvo vzniká zápisom do obchodného registra. Aspoň polovica zapisovaného imania musí byť splatená pred podaním návrhu na zápis do obchodného registra, ktorý podávajú členovia predstavenstva, ich podpisy v návrhu musia byť úradne osvedčené. Návrh sa podáva na tlačive v elektronickej forme, k návrhu na zápis sa prikladá doklad o zaplatení súdneho poplatku 150 eur, listina ktorou sa preukazuje vlastnícke alebo užívacie právo k nehnuteľnosti kde má byť sídlo družstva alebo súhlas

vlastníka nehnuteľnosti s jeho osvedčeným podpisom, notárska zápisnica o ustanovujúcej schôdzi, stanovy družstva, živnostenské oprávnenie alebo iné oprávnenia na vykonávanie činnosti, ktorá sa má zapísať ako predmet činnosti, doklad preukazujúci splatenie určitej časti zapisovaného základného imania. V prípade úplného návrhu rovnako, ako u obchodných spoločností, príslušný registrový súd zapíše družstvo do dvoch pracovných dní do registra.

Zrušenie a zánik družstva

Družstvo ako právnická osoba zaniká výmazom z obchodného registra, ktorému však musí predchádzať zrušenie družstva.

Družstvo sa zrušuje:

- uznesením členskej schôdze, zápisnica z členskej schôdze musí mať formu notárskej zápisnice,
- v dôsledku rozhodnutia konkurzného súdu,
- rozhodnutím súdu,
- uplynutím doby na ktoré bolo družstvo založené,
- dosiahnutím účelu, na ktoré bolo družstvo zriadené.

Na základe uvedených dôvodov dochádza k zrušeniu družstva s likvidáciou. Likvidátora ustanoví členská schôdza, ak stanovy družstva neurčujú inak.

Rovnako ako obchodnú spoločnosť aj družstvo je možné zrušiť bez likvidácie, keď sa družstvo zlučuje, splýva s iným družstvo, alebo sa družstvo rozdeľuje na nové družstvá prípadne sa rozdeľované družstvo zlučuje s inými družstvami. Rozhodnutie členskej schôdzi o zrušení družstva bez likvidácie s právnym nástupcom musí mať formu notárskej zápisnice.

Akciová spoločnosť (a.s.)

Základná charakteristika:

Akciová spoločnosť je právnická osoba, jej základné imanie je rozvrhnuté na určitý počet akcií s určitou menovitou hodnotou, spoločnosť zodpovedá za svoje záväzky celým svojím majetkom, akcionár neručí za záväzky spoločnosti, predmetom podnikania môže byť podnikateľská činnosť, ale spoločnosť môže byť založená aj na iný účel ako je podnikanie. Obchodné meno musí povinne obsahovať dodatok „ akciová spoločnosť“ alebo „akc. spol.“ alebo skratku „a. s.“. Pre akciovú spoločnosť platia prísne zákonné podmienky pre tvorbu a zachovanie základného imania (najmenej 25 000 eur) a rezervného fondu. Môže mať charakter verejnej alebo súkromnej akciovej spoločnosti. Súkromnou akciovou spoločnosťou je spoločnosť, ktorá

nevydáva akcie alebo časť akcií na základe verejnej výzvy na upisovanie akcií alebo ktorej akcie nie sú obchodovateľné na regulovanom trhu s cennými papiermi. Táto forma obchodnej spoločnosti je vhodná pre kapitálovo náročné podnikateľské aktivity.

Založenie akciovej spoločnosti

Na založenie akciovej spoločnosti musí byť vypracovaný zakladateľský dokument buď zakladateľská listina alebo zakladateľská zmluva, v závislosti od toho či ju zakladá jedna právnická osoba alebo viac osôb, kedy sa musí spísať zakladateľská zmluva. Oba zakladateľské dokumenty musia mať formu notárskej zápisnice a majú rovnaké povinné obsahové náležitosti a to:

- obchodné meno, sídlo, predmet podnikania alebo činnosti,
- navrhované základné imanie,
- počet akcií, ich menovitú hodnotu, formu a podobu,
- emisný kurz, za ktorý za ktorý spoločnosť akcie vydáva,
- počet akcií, ktoré upisujú jednotliví zakladatelia,
- určenie predmetu nepeňažného vkladu,
- určenie správcu vkladov,

- predpokladané náklady súvisiace so založením a vznikom spoločnosti.

Ak sa spoločnosť zakladá s výzvou na upisovanie akcií, zakladateľský dokument musí ďalej obsahovať:

- čas a miesto upisovania akcií,
- postup pri upísaní akcií prevyšujúcich navrhované základné imanie,
- miesto a čas na splatenie časti upísaných akcií a jej výšky,
- spôsob zvolania ustanovujúceho valného zhromaždenia upisovateľov.

Súčasťou zakladateľského dokumentu musí byť návrh stanov, ktorých minimálne obsahové náležitosti upravuje Obchodný zákonník (§ 173) a ktoré upravujú základné pomery spoločnosti a jej akcionárov po vzniku spoločnosti.

Akciovú spoločnosť možno založiť:

- jednorazovo, bez výzvy na upisovanie akcii,
- postupne, s výzvou na upisovanie akcií.

Zakladatelia akciovej spoločnosti pri **jednorazovom založení** upisujú všetky akcie tvoriace základné imanie a zaväzujú sa splatiť celé základné imanie. Zakladateľská listina, alebo zakladateľská zmluva musí obsahovať

rozhodnutie zakladateľov založiť akciovú spoločnosť, schválenie stanov a určenie prvých členov predstavenstva a dozornej rady.

Pri **postupnom založenie** spoločnosti zakladatelia sú schopní upísať iba časť akcií tvoriacich základné imanie a časť sa upisuje tretími osobami. Zakladatelia musia urobiť nasledovné kroky:

- výzvu na upísanie akcií,
- upísanie akcií tretími osobami,
- splatenie emisného kurzu akcií,
- zvolanie ustanovujúceho valného zhromaždenia do 60 dní odo dňa upísania navrhovaného základného imania.

Ustanovujúce valné zhromaždenia:

- rozhoduje o založení spoločnosti,
- schvaľuje stanovy spoločnosti,
- volí prvých členov predstavenstva a dozornej rady.

Zápisnica z ustanovujúcej schôdze musí mať formu notárskej zápisnice.

Vznik spoločnosti

Akciová spoločnosť vzniká ku dňu zápisu spoločnosti do obchodného registra. Návrh sa musí podať na predpísanom tlačive (vyhláška č.25/2004 Z.z.), musí obsahovať všetky údaje zapisované do obchodného registra, návrh podpisujú všetci členovia predstavenstva, ich podpisy musia byť osvedčené. K návrhu musia byť priložené všetky listiny, z ktorých vyplývajú skutočnosti zapisované do obchodného registra. Pre zápis do obchodného registra sa vyžaduje splatenie aspoň 30% základného imania tvoreného peňažnými vkladmi, nepeňažné vklady musia byť splatené pred zápisom do obchodného registra.

Zrušenie a zánik spoločnosti

Rovnako ako vytváranie spoločnosti aj jej zánik je dvojfázový, rozlišujeme zrušenie a samotný zánik spoločnosti.

Zrušiť akciovú spoločnosť, rovnako ako ostatné spoločnosti, možno likvidáciou alebo bez likvidácie. O zrušení spoločnosti rozhoduje valné zhromaždenie. Ak obchodné imanie akciovej spoločnosti neprejde na právneho nástupcu možno ju zrušiť s likvidáciou na základe týchto dôvodov:

- uplynutím času, na ktorý bola založená,
- rozhodnutím valného zhromaždenia o zrušení akciovej spoločnosti a ustanovení likvidátora,

- rozhodnutím súdu o zrušení akciovej spoločnosti,
- ukončením konkurzného konania z dôvodu nedostatku majetku, alebo ukončením konkurzu. Na základe tohto dôvodu súd bez zbytočného odkladu vymaže spoločnosť z obchodného registra,
- z iného dôvodu, ustanoveného obchodným zákonníkom alebo osobitným zákonom.

Likvidácia je proces v ktorom sa uspokojujú záväzky voči veriteľom spoločnosti a uplatňujú sa pohľadávky zrušenej spoločnosti, uskutočňuje ho likvidátor menovaný valným zhromaždením. Likvidátor vypracuje záverečnú správu o priebehu likvidácie a rozdelení likvidačného zostatku medzi akcionárov, v pomere zodpovedajúcom menovitej hodnote ich akcií, ak stanovy neurčujú inak.
Ak obchodné imanie akciovej spoločnosti prechádza na právneho nástupcu ruší sa spoločnosť bez likvidácie.

Bez likvidácie sa ruší akciová spoločnosť na základe dôvodov:

- zlúčením alebo splynutím s inou akciovou spoločnosťou,
- rozdelením na viac akciových spoločností.

Základom pre zlúčenie alebo splynutie je vypracovanie zmluvy o zlúčení alebo splynutí vo forme notárskej zápisnice. Účinky zlúčenia, alebo splynutia nastávajú jeho zápisom do obchodného registra. Návrh zmluvy

o splynutí alebo zmluvy o zlúčení spoločností musí pre každú zo splývajúcich alebo zlučujúcich sa spoločností preskúmať expert nezávislý od spoločností, vymenovaný na návrh predstavenstva súdom.

Podkladom pre rozdelenie akciovej spoločnosti je vypracovanie a schválenie projektu rozdelenia. Účinky rozdelenia nastávajú jeho zápisom do obchodného registra.

Zánik akciovej spoločnosti

Obchodná spoločnosť zaniká výmazom z obchodného registra. Návrh na výmaz sa podáva na tlačive, ktorého vzor je uvedený v prílohe č. 19 vyhlášky č. 25/2004 Z.z. v elektronickej podobe, návrh podáva štatutárny orgán alebo likvidátor v závislosti od toho, či spoločnosť zaniká s likvidáciou alebo bez nej. Registrový súd vykoná výmaz spoločnosti z obchodného registra, iba ak sa preukáže, že všetky listinné akcie spoločnosti boli zničené, alebo vyhlásené za neplatné, alebo všetky zaknihované akcie boli zrušené.

POZNÁMKY

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

POZNÁMKY

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

II. Poľnohospodárske farmy na Slovensku

Definíciu pojmu „farma“ a pojmu „poľnohospodársky podnik“ slovenská legislatíva obdobne ako aj česká legislatíva (na rozdiel napríklad od Maďarska, Litvy, Lotyšska, Poľska, Slovinska a iných) nepozná.

Čo si vlastne na Slovensku pod pojmom farma predstavujeme. Ako už bolo uvedené, naša legislatíva nedefinuje tento pojem. Podľa Wikipédie „farma (niekedy nazývaná aj chov) je charakterizovaná ako „*základná jednotka poľnohospodárstva kde je lokalizovaný chov hospodárskych zvierat. Okolo ohraničeného objektu samotnej farmy sa rozprestierajú pozemky určené na pestovanie kultúrnych plodín rôzneho druhu*“.

Farmu, podľa súčasnej právnej úpravy môžeme považovať za podnik, ktorý predstavuje súbor vecí tak hnuteľných ako aj nehnuteľných, práv a iných majetkových hodnôt, ktoré patria podnikateľovi, slúžia alebo majú slúžiť na prevádzkovanie jeho podnikania. Podnikateľský subjekt prevádzkujúci podnik, farmu, môže mať rôznu právnu formu, môže to byť spoločnosť s ručením obmedzeným, ktorá sa zaoberá poľnohospodárskou výrobou, alebo môže mať formu družstva, resp. inú právnu formu, ktorú upravuje obchodný zákonník, farmu môže prevádzkovať aj fyzická osoba ako samostatne hospodáriaci roľník, alebo prevádzkovateľmi fariem môžu byť aj neregistrované fyzické osoby, ktoré dosiahli minimálne jednu z prahových hodnôt stanovenú pre farmu v Slovenskej republike (napríklad využívaná poľnohospodárska

pôda ≥1ha, výmera trvalých porastov ako sú vinohrady, ovocné sady, škôlky ≥ 0,5 ha, pestovanie intenzívnych plodín čerstvej zeleniny, tabaku, chmeľu, ≥0,1 ha, zakryté plochy s pestovaním zeleniny, kvetov≥01ha, hovädzí dobytok ≥1ks, ošípané≥3 ks, ovce≥5, kozy ≥5ks,hydina spolu ≥100ks). Do počtu poľnohospodárskych fariem sú podľa Zelenej správy (2019), zahrnuté aj farmy neregistrovaných fyzických osôb. Neregistrované fyzické osoby v počte 16 523 v roku 2016 (Zelená správa 2019) obhospodarovali 70 319, 40 ha poľnohospodárskej pôdy, ich podiel na obhospodarovaní poľnohospodárskej pôdy tvorí 3,7%.

Definícia farmy podľa právnej úpravy v Maďarsku

Rodinná farma v zmysle právnej úpravy Maďarska sa rozumie poľnohospodársky podnik registrovaný orgánom poľnohospodárskej správy ako rodinná farma. Rodinný poľnohospodár - predstavuje fyzickú osobu, ktorá prevádzkuje rodinnú farmu. Rodinní príslušníci farmy - sú rodinní poľnohospodári, jeho manželskí partneri alebo maloleté deti, vnúčatá a deti v dospelom veku, rodičia, starí rodičia a súrodenci registrovaní ako členovia rodiny, kde deti zahŕňajú adoptívne a pestúnske deti.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Definícia farmy podľa právnej úpravy v Slovinsku

V Slovinsku je poľnohospodársky podnik definovaný zákonom o poľnohospodárstve. Poľnohospodársky podnik znamená integrovanú hospodársku jednotku z hľadiska organizácie a podnikania, ktorá zahŕňa jednu alebo niekoľko výrobných jednotiek, vykonáva poľnohospodársku alebo poľnohospodársku a lesnícku činnosť, má jednotné hospodárenie, adresu alebo sídlo, názov alebo názov spoločnosti a je organizovaná buď ako: právnická osoba, b) individuálny majiteľ, c) fyzická osoba bez trvalého pobytu v Slovinskej republike a zapísaná v centrálnom registri obyvateľstva. Farma je formou poľnohospodárskeho podniku, kde sa držiteľ a členovia farmy a pracovníci podieľajú na poľnohospodárskej činnosti

Členmi farmy sú všetky fyzické osoby žijúce spoločne, ako aj blízki príbuzní držiteľa (deti, vnúčatá, rodičia, adoptívni rodičia, starí rodičia, súrodenci, manželský partneri alebo partner a adoptované deti) a pracovníci na farme. Poľnohospodárska činnosť je charakterizovaná ako odvetvie hospodárstva, ktoré zahŕňa produkciu poľnohospodárskych plodín alebo hospodárskych zvierat a služby pre produkciu rastlín alebo hospodárskych zvierat okrem veterinárnych služieb, ako aj činnosti uvedené v pravidlách o štandardnej klasifikácii činností (napr. pestovanie netrvácnych plodín, pestovanie trvalých plodín, rozmnožovanie rastlín, živočíšna výroba, zmiešané poľnohospodárstvo, podporné činnosti pre poľnohospodárstvo a činnosti po zbere úrody, a pod.).

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Definícia farmy podľa právnej úpravy v Poľsku

Základom poľnohospodárskeho systému štátu v Poľsku je rodinná farma. Pojem poľnohospodárska farma zahŕňa poľnohospodársku pôdu spolu s lesnou pôdou, budovami alebo ich časťami, vybavením a dobytkom, ak tvoria alebo môžu tvoriť organizovaný ekonomický celok s právami spojenými s prevádzkovaním poľnohospodárskeho podniku. Rodinná farma sa považuje za poľnohospodársku farmu, ktorá je prevádzkovaná individuálnym poľnohospodárom a jej celková úžitková plocha nepresiahla 300 ha. Na určenie využívanej poľnohospodárskej plochy, ktorá je predmetom spoluvlastníctva, sa berie do úvahy časť plochy zodpovedajúca podielu v spoluvlastníctve. V prípade spoločného vlastníctva sa berie do úvahy celková rozloha poľnohospodárskej plochy, ktorá je predmetom spoločného vlastníctva.

Poľnohospodárom sa rozumie akákoľvek fyzická osoba, ktorá je vlastníkom pôdy alebo nájomcom poľnohospodárskej plochy, ak neprekročí celkovú využívanú poľnohospodársku plochu 300 ha, ktorá má poľnohospodársku kvalifikáciu, a ktorá je aspoň päť rokov obyvateľom v obci, v ktorej sa nachádza aspoň jeden poľnohospodársky hnuteľný majetok, ktorý je súčasťou statku a ktorá osobne vedie farmu.

Rodinná farma

Najbližšie k rodinným farmárom majú v našich podmienkach samostatne hospodáriaci roľníci (SHR). Súhlasíme s názorom Sedláka (2014), ktorý hovorí, že: „*Ťažko je povedať, či sú samostatne hospodáriaci roľníci typickými predstaviteľmi slovenskej rodinnej farmy. Veď v takom Rakúsku pripadá na rodinnú farmu zhruba 30 hektárov pôdy, kým na Slovensku je to v prípade SHR fariem sedemnásťnásobok tejto plochy. Lenže pomimo dominantných družstiev, obchodných spoločností a „SHR farmároch" je tu prehliadaná, ale predsa len zrejmá masa 16 179 malých fariem, ktorá patrí neregistrovaným fyzickým osobám. Dovedna na tieto malé farmičky s priemernou výmerou tri hektáre pripadá len 50 047 hektárov, ale aj táto pôda môže produkovať a zamestnávať viac ľudí ako v súčasnosti. Ľudia by sa do gazdovania aj na malých výmerách pôdy určite pustili, keby boli jasnejšie definované pravidlá, čo je to vlastne rodinná farma)".* [i]

Právne postavenie samostatne hospodáriacich roľníkov v našom právnom poriadku prvý krát vymedzila novela zákona č. 105/1990 Zb. o súkromnom podnikaní občanov prijatá v roku 1991 (zákon č. 219/1991Zb.). Podľa § 12a tohto zákona poľnohospodárskou výrobou vykonávanou podnikateľom sa rozumie činnosť fyzickej osoby, ktorá osobne alebo pomocou iných osôb buď :

a) vyrába výrobky poľnohospodárskej výroby za účelom získania trvalého zdroja príjmov, najmä ich predajom, prípadne

b) vykonáva úpravu alebo iné spracovanie svojej poľnohospodárskej produkcie; pokiaľ treba na túto činnosť súhlas podľa osobitných predpisov, len s týmto súhlasom, alebo

c) poskytuje príležitostne práce alebo výkony v súvislosti s poľnohospodárskou výrobou, pri ktorých využíva prostriedky a zariadenia slúžiace poľnohospodárskej výrobe, spravidla v čase, keď sa pre túto výrobu plne nevyužívajú, alebo dobýva nevyhradené nerasty.

Samostatne hospodáriaci roľník vykonáva poľnohospodársku výrobu vo vlastnom mene, na vlastný účet a zodpovednosť. Ak chce využívať fyzická osoba postavenie samostatne hospodáriaceho roľníka, musí splniť presne vymedzený okruh činnosti a vykonávať podnikanie len v poľnohospodárskej výrobe, vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách. K získaniu podnikateľského oprávnenia fyzická osoba musí spĺňať podmienku, byť spôsobilý na právne úkony. Právna úprava iné podmienky, či už všeobecné alebo podmienky odbornej spôsobilosti, k získaniu osvedčenia SHR neustanovuje. Pokiaľ však podnikateľ bude vykonávať napríklad úpravu, alebo spracovanie svojej produkcie, osobitné predpisy môžu určiť k takejto činnosti ďalšie podmienky.

Tak ako bolo uvedené v I. kapitole, fyzická osoba, ktorá má záujem individuálne podnikať v poľnohospodárstve, musí ohlásiť svoje rozhodnutie príslušnému obecnému úradu. Každý obecný úrad

vedie evidenciu SHR, preto sa na webových sídlach obecných úradov nachádzajú informácie k získaniu podnikateľského osvedčenia. Podľa týchto informácií evidenciu SHR vedú obecné úrady v územnom obvode, v ktorých sú pozemky vo vlastníctve alebo v nájme fyzickej osoby. Podľa nášho názoru príslušnosť obecných úradov by mala byť určená podľa trvalého bydliska záujemcu o získanie podnikateľského oprávnenia, pretože fyzická osoba môže vlastniť alebo môže mať prenajaté pozemky v územnom obvode viacerých obcí alebo sa bude zaoberať napríklad chovom včiel.

Postup pri založení farmy v oblasti živočíšnej výroby

K tomu, aby si na Slovensku založil niekto farmu, musí sa v prvom rade rozhodnúť, či chce podnikať v poľnohospodárstve v živočíšnej výrobe, alebo rastlinnej výrobe, poprípade v kombinácii oboch. Kým na prevádzkovanie farmy s rastlinnou výrobou nie je potrebná osobitná registrácia podniku, inak je to v prípade kombinovanej výroby alebo farmy zameranej na živočíšnu výrobu, u ktorej je potrebná registrácia chovov hospodárskych zvierat.

1. Rozhodnutie o forme podnikania

2. Získanie osvedčenia SHR, alebo zápis založenej obchodnej spoločnosti, alebo družstva do obchodného registra s predmetom podnikania poľnohospodárska výroba, vrátane predaja nespracovaných výrobkov za účelom spracovania alebo ďalšieho predaja

3. Registrácia farmy živočíšnej výroby, prípadne kombinovanej výroby. Farmár musí podstúpiť registráciu svojej farmy (Véghová, 2021). Každý chovateľ hovädzieho dobytka, oviec, kôz, koňových zvierat bez ohľadu na počet týchto druhov chovaných zvierat má povinnosť ich zaregistrovať, povinnosť registrácie ošípaných vzniká od počtu dvoch a viac kusov, jednotlivé druhy hydiny od počtu 350 kusov, výkrm brojlerových kurčiat od 1500 kusov a bežcov od 5 kusov.

Proces schvaľovania začína doručením vyplneného tlačiva „Registrácia chovu“ príslušnej regionálnej veterinárnej a potravinovej správe, kde veterinárny inšpektor v prípade, že chov spĺňa požiadavky a chovateľ má vytvorené podmienky na chov hospodárskych zvierat, uvedené tlačivo potvrdí. Potom sa potvrdené tlačivo sa zasiela Centrálnej evidencii hospodárskych zvierat v Žiline, ktorá chovateľovi vystaví certifikát „ Register farmy“ s registračným číslom (šesťmiestny kód). Certifikát „Register farmy„ oprávňuje chovateľa prevádzkovať chov a následne registrovať konkrétne hospodárske zvieratá.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Do evidencie prihlasuje tie zvieratá, ktoré má v osobnom vlastníctve. Ešte pred zahlásením zvierat do Centrálnej evidencie HZ, musí ich označiť. Každé zviera, či už ide o hovädzí dobytok, ovce, kone alebo ošípané, musia byť označené tak, aby boli identifikovateľné. Označenie je stanovené európskou i národnou legislatívou (napríklad zákon č. 39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti, vyhláška č. 20/2012 Z.z. ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii hovädzieho dobytka). Farmár- chovateľ by sa mal obrátiť na pracoviská Plemenárskych služieb SR, ktoré ušné značky predávajú. Ak by si chovateľ netrúfol označiť zvieratá ušnými značkami sám, Plemenárske služby SR poskytujú aj túto službu. Pracovníci prídu na farmu a chovateľovi zvieratá označia. Táto služba je spoplatnená. Akým spôsobom nadobudne chovateľ zvieratá je na jeho slobodnom rozhodnutí. Možností je viacero, ale vždy by mal pamätať na to, aby nakúpené zvieratá pochádzali zo zdravého chovu. Je vždy vhodnejšie nakúpiť zvieratá z registrovaných chovov. V registrovaných chovoch je zabezpečená kontrola príslušnou regionálnou veterinárnou správou. Chovateľ má tak istotu, že zvieratá prešli príslušnými veterinárnymi kontrolami a sú zdravé.

Výhodou registrovaných zvierat je aj skutočnosť, že v prípade prepuknutia ochorenia sú ľahšie vystopovateľné.

V súčasnosti sa ministerstvo snaží o rozvoj a podporu chovateľstva na Slovensku. Tým, ktorí sa rozhodnú venovať chovu zvierat, bude prispievať finančnými prostriedkami, ktoré môžu využiť na stavbu maštalí, kúpu

strojového parku, výstavbu oplôtkov alebo modernizáciu technologického zariadenia na farme. „Financie sa však nedajú využiť na kúpu zvierat. Neumožňujú to legislatívne predpisy Európskej únie,“

Postavenie mladých farmárov na Slovensku

Veková štruktúra zamestnancov v poľnohospodárstve nie je veľmi priaznivá, túto skutočnosť si uvedomujú aj zástupcovia Európskej komisie a vstup mladých podnikateľov do agrosektora považujú za hlavné priority Spoločnej poľnohospodárskej politiky (Koreň, 2019,2020). Dokumentujú to viaceré podporné mechanizmy prijaté na úrovni EÚ, napríklad nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 (Ú. v. EÚ L 347, 20. 12. 2013). Vytváranie konkrétnych podmienok pre podnikanie mladých farmárov však je na národných právnych úpravách.

Aké sú pravidlá podnikania mladých agropodnikateľov na Slovensku ?

Za mladého farmára sa považuje osoba, ktorá nemá v čase podania žiadosti o nájom pôdy viac ako 40 rokov, má primerané zručnosti a spôsobilosti potrebné na výkon zamestnania a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik. Do kategórie mladých farmárov však spadajú aj tzv. mikropodniky, ktoré zamestnávajú menej ako 10

osôb a ich ročný obrat nepresiahol dva milióny eur a malé podniky, ktoré zamestnávajú menej ako 50 ľudí a ročný obrat neprekročil hranicu 10 miliónov eur. Táto podmienka je veľmi jasne stanovená legislatívou (zákon č. 330/1991Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách v znení neskorších predpisov). Mladí farmári žiadajú o pôdu podľa osobitného predpisu. Podanie žiadosti o osobitný prenájom pozemkov od Slovenského pozemkového fondu upravujú paragrafy 2a alebo 2b nariadenia vlády SR č. 238/2010 Z. z. Kým žiadosť podľa paragrafu 2a sa týka mladých poľnohospodárov, poľnohospodárov spĺňajúcich podmienky malého podniku alebo mikropodniku, žiadosť o prenájom podľa paragrafu 2b podávajú tí poľnohospodári, ktorí aspoň na polovici obhospodarovanej výmery vykonávajú špeciálnu rastlinnú výrobu alebo vyrábajú finálny produkt.

Pre zjednodušenie podanie žiadostí, všetky podmienky, ako aj vzor žiadostí o prenájom pozemkov od Slovenského pozemkového fondu je zverejnený na internetovej stránke. Žiadatelia tam nájdu presný manuál ako postupovať a taktiež aj legislatívnu úpravu.

K žiadosti o prenájom pozemkov podanej podľa paragrafu 2a, ktorú podáva mladý poľnohospodár, poľnohospodár spĺňajúci podmienky malého podniku alebo mikropodniku, je potrebné doložiť:

- Žiadosť o prenájom pozemkov podľa paragrafu 2a (vzor je možné nájsť na internetovej stránke SPF www.pozfond.sk)

- Rozhodnutie Pôdohospodárskej platobnej agentúry o poskytnutí nenávratného finančného príspevku, vydané:

  podľa podopatrenia 6.1: „Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov“ podľa osobitného predpisu – dokladá sa ak je žiadateľom mladý poľnohospodár,

  podľa podopatrenia 6.3: „Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre rozvoj malých poľnohospodárskych podnikov“ podľa osobitného predpisu – dokladá sa ak je žiadateľom poľnohospodár spĺňajúci podmienky malého podniku alebo mikropodniku.
- List vlastníctva na pozemky vo vlastníctve žiadateľa alebo kópiu nájomnej zmluvy uzatvorenej medzi žiadateľom a vlastníkom pozemku na preukázanie nájmu pozemkov.

Na účely podania žiadosti postačuje aktuálny list vlastníctva z web stránky katastrálneho portálu (www.katasterportal.sk).

Výpis z obchodného registra alebo osvedčenie o zápise do evidencie samostatne hospodáriaceho roľníka. Pritom na účely podania žiadosti postačuje kópia, na účely vypracovania nájomnej zmluvy bude potrebné doložiť originál alebo overenú kópiu. Výpis z obchodného registra nesmie byť starší ako 3 mesiace. Poľnohospodár, ktorý vykonáva aspoň na polovici obhospodarovanej výmery špeciálnu rastlinnú výrobu

alebo vyrába finálny produkt, žiada o prenájom pozemkov podľa paragrafu 2b. k žiadosti musí doložiť:

- Žiadosť o prenájom pozemkov podľa vzoru na internetovej stránke SPF www.pozfond.sk . List vlastníctva z kataster portálu alebo kópiu nájomnej zmluvy k pozemku, ktorý už vlastní alebo ktorý už má prenajatý.
- Čestné prehlásenie, že ku dňu podania žiadosti a ku dňu uzatvorenia nájomnej zmluvy obhospodaruje pozemky s výmerou najviac 50 ha.
- Výpis z obchodného registra alebo osvedčenie o zápise do evidencie samostatne hospodáriaceho roľníka.

Ďalšie doklady podľa druhu žiadosti:

- výpis z vinohradníckeho registra alebo výpis z registra ovocných sadov a chmeľníc, ak žiada nájom z dôvodu obhospodarovania vinohradu, ovocného sadu alebo chmeľnice minimálne na 50 % výmery pozemkov, ktoré vlastní alebo ktoré má prenajaté od iných vlastníkov,
- rozhodnutie Pôdohospodárskej platobnej agentúry o poskytnutí priamych podpôr podľa osobitných predpisov, ak pestuje špeciálne plodiny na výmere väčšej ako 0,3 ha, alebo čestné vyhlásenie, že

pestuje špeciálne plodiny na výmere maximálne 0,3 ha, ak žiada nájom z dôvodu pestovania špeciálnych plodín minimálne na 50 % výmery pozemkov, ktoré vlastní alebo ktoré má prenajaté od iných vlastníkov,

- rozhodnutie o registrácii prevádzkarne, rozhodnutie o registrácii prvovýrobcu alebo maloobchodnej prevádzkarne alebo rozhodnutie o schválení prevádzkarne pre produkty živočíšneho pôvodu, ak žiada o nájom z dôvodu, že na pozemkoch, ktoré vlastní alebo ktoré má prenajaté od iných vlastníkov, má zaťaženie najmenej 0,4 dobytčej jednotky na jeden hektár.

K najčastejším chybám, ktorých sa dopúšťajú mladí žiadatelia o nájom pôdy :

- Nepriloženie rozhodnutie Pôdohospodárskej platobnej agentúry o poskytnutí nenávratného finančného príspevku z Programu rozvoja vidieka na roky 2014 až 2020.

Nenávratný finančný príspevok od Pôdohospodárskej platobnej agentúry je pritom určený pre mladých poľnohospodárov na začatie ich podnikania a zároveň aj základný predpoklad pre získanie pôdy od fondu. Rozhoduje aj to, či žiadateľ už vlastní alebo má prenajatú pôdu. Musí sa zaviazať, že bude vykonávať špeciálnu rastlinnú výrobu alebo živočíšnu výrobu v stanovenom rozsahu.

Mladí farmári nezískajú pôdu automaticky. Platia pre nich podmienky ako aj pre už existujúcich farmárov. Potom, ako mladý farmár podal žiadosť o nájom pôdy, Slovenský pozemkový fond začne proces posúdenia a vybavenia tejto žiadosti. V katastrálnych územiach, kde mladý farmár požiadal o prenájom pozemkov od Slovenského pozemkového fondu a súčasne preukázal, že v nich vlastní alebo má prenajaté ďalšie pozemky, sa v prvom rade preveruje stav vlastníckych vzťahov. Teda aj skutočnosť, či boli v daných katastroch vykonané pozemkové úpravy a zapísaný register obnovenej evidencie pozemkov. Pozemkový fond musí počkať na ukončenie príslušného správneho konania - pokiaľ správne konanie prebieha. Rovnako preveruje u všetkých nájomcov platnosť zmluvy, dobu nájmu a celkovú výmeru pozemku, ktorú si od fondu prenajímajú. Následne sa zisťuje stav u doterajších nájomcov s prednostným právom po skončení nájomných zmlúv, preverujú sa ostatný žiadatelia o nájom, vytvorí sa zostava neprenajatých pozemkov a zisťuje sa vhodnosť prenájmu. Až po realizácii všetkých týchto úkonov je jasné, či Slovenský pozemkový fond môže alebo nemôže v konkrétnom katastri pôdu mladému farmárovi prenajať.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

POZNÁMKY

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

POZNÁMKY

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

III. Možnosti získania finančnej podpory pre mladých farmárov z prostriedkov EÚ

V predchádzajúcej kapitole sme sa zaoberali postavením mladých farmárov na Slovensku. Iba 11 % zo všetkých poľnohospodárskych podnikov v Európskej únii riadia poľnohospodári mladší než 40 rokov. Presvedčiť mladých ľudí, aby začali s poľnohospodárskou činnosťou je veľkou výzvou. Vzhľadom na starnutie pracovných síl v poľnohospodárstve EÚ vynakladá značné úsilie na presvedčenie mladých ľudí, aby sa podnikaniu v poľnohospodárstve nebáli. Mladým poľnohospodárom sa poskytuje pomoc prostredníctvom podpôr na začatie podnikateľskej činnosti (II. pilier), dodatočnej odbornej prípravy (II. pilier), ako aj podpory príjmu (I. pilier).

Európska komisia v máji 2018 predstavila návrh reformy Spoločnej poľnohospodárskej politiky na ďalších sedem rokov. Jednou z priorít je aj väčšia podpora mladých farmárov. Navrhuje napríklad pre nich určiť minimálne dve percentá z obálky priamych platieb, no členské krajiny môžu zvoliť aj vyššiu hranicu. Kým v období 2014 až 2020 bude súhrnná hodnota podpory pre mladých farmárov zhruba na úrovni 29 miliónov EUR, nové nariadenie Komisie ukladá Slovensku povinnosť vyčleniť v novom programovom období pre mladých farmárov aspoň 55,6 milióna EUR.

V období pred ukončením rokovaní o reforme SPP po roku 2020 zákonodarcovia prijali nariadenie (EÚ) 2020/2220 (Ú. v. EÚ L 437, 28. 12. 2020), ktorým sa predlžuje platnosť súčasných pravidiel do 31. decembra 2022. Z daného dôvodu sa v manuáli zaoberáme iba možnosťou získavania podpôr na založenie podniku mladými farmármi, ktoré sú platné v období 2014-2020.

Podpora založenia fariem mladých farmárov je realizovaná prostredníctvom Programu rozvoja vidieka, cez opatrenie 6 - Podpora na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov, Podopatrenie 6.1 – Pomoc na začatie podnikateľskej činnosti pre mladých poľnohospodárov.

Podpora sa v rámci daného podopatrenia poskytuje mladému poľnohospodárovi na začatie jeho podnikateľskej činnosti v oblasti živočíšnej a špecializovanej rastlinnej výroby na realizáciu podnikateľského plánu. Druh podpory je grant – paušálna platba.

Oprávnené náklady

Výška oprávnených výdavkov na jeden projekt je 50 000 EUR. Oprávnené náklady sú výlučne náklady uvedené v podnikateľskom pláne. Prijímateľ podpory nie je povinný preukazovať skutočný účel použitia NFP na jednotlivé typy nákladov, uvedených v podnikateľskom pláne.

Prijímatelia pomoci

Oprávneným žiadateľom (prijímateľom) je Mladý poľnohospodár – fyzická alebo právnická osoba (mikropodnik alebo malý podnik v zmysle odporúčania Komisie 2003/361/ES), ktorá v čase podania Žiadosti o nenávratný finančný príspevok (ďalej len ŽoNFP) nemá viac ako 40 rokov (t.j. nedosiahla 41 rokov), má zodpovedajúce profesijné zručnosti a schopnosti a prvýkrát zakladá poľnohospodársky podnik ako jeho najvyšší predstaviteľ, resp. začína pôsobiť v poľnohospodárskom podniku ako jeho najvyšší predstaviteľ.

V definícii „Malých a stredných podnikov“ sa berú do úvahy tieto tri kritériá:

- počet pracovníkov,
- ročný obrat,
- celková ročná bilančná suma.

Mikropodniky sú definované ako podniky, ktoré zamestnávajú menej než 10 osôb a ktorých ročný obrat alebo celková ročná bilančná suma nepresahuje 2 mil. EUR, malé podniky sú definované ako podniky, ktoré zamestnávajú menej než 50 osôb a ktorých ročný obrat alebo celková ročná bilančná suma nepresahuje 10 mil. EUR.

V prípade žiadateľa, ktorým je právnická osoba, musí definíciu mladého poľnohospodára spĺňať ten, kto podnik zakladá, ovláda a zároveň vedie, resp. ak podnik nezaložil, ovláda ho a vedie t.j. má rozhodovacie

právomoci týkajúce sa riadenia, zisku a finančného rizika a jeho majetkový podiel na danom podniku je min. 2/3. Dátumom začatia pôsobenia je dátum, keď žiadateľ dokončí úkony súvisiace so začatím pôsobenia v poľnohospodárskom podniku ako jeho najvyšší predstaviteľ. Ide o úkony spojené so založením poľnohospodárskeho podniku, resp. s ustanovením žiadateľa ako najvyššieho predstaviteľa podniku, t.j. za dátum začatia pôsobenia v podniku sa považuje dátum založenia podniku (ktorého sa týka ŽoNFP) mladým farmárom, resp. dátum ustanovenia mladého farmára za najvyššieho predstaviteľa v existujúcom poľnohospodárskom podniku, ktorého sa týka ŽoNFP. Potvrdenie o oprávnení podnikať, resp. status najvyššieho predstaviteľa poľnohospodárskeho podniku žiadateľ preukazuje pri podaní ŽoNFP. Mladý poľnohospodár je predstaviteľom poľnohospodárskeho podniku s výrobným potenciálom, meraným štandardným výstupom, od 10 000 EUR (vrátane) do 50 000 EUR (vrátane).

Štandardný výstup poľnohospodárskeho podniku predstavuje súčet štandardných výstupov každej komodity, ktorú daný podnik obhospodaruje. Za základ pre výpočet štandardného výstupu podniku sa použijú koeficienty uvedené v nasledovnej tabuľke 1.

Tabuľka 1 - určenie štandardného výstupu v závislosti od komodity a regiónu

KOMODITA	Merná jednotka	Koeficienty štandardného výstupu v EUR na mernú jednotku			
		BA kraj	Západné Slovensko	Stredné Slovensko	Východné Slovensko
pšenica mäkká a špaldová	ha	605	777	567	555
pšenica tvrdá	ha	886	718	467	617
raž	ha	446	538	524	454
jačmeň	ha	609	728	489	496
ovos	ha	304	507	394	336
kukurica na zrno	ha	921	1 094	853	843
ostatné obilniny	ha	328	552	365	526
strukoviny	ha	464	510	318	304
zemiaky	ha	3 503	2 453	3 195	3 434
cukrová repa	ha	1 772	1 552	1 007	1 007

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

tabak	ha	665	621	612	618
chmeľ	ha	x	4 603	x	x
repka olejná a repka	ha	941	969	716	772
slnečnica	ha	614	774	582	605
sója	ha	635	583	499	627
ľanové semeno (ľan na produkciu oleja)	ha	416	416	329	349
ostatné olejniny	ha	393	423	333	278
ľan	ha	428	428	428	428
konope	ha	1	1	1	1
aromatické, liečivé a koreninové rastliny	ha	812	744	405	675
priemyselné plodiny, inde neuvedené	ha	812	744	405	675
čerstvá zelenina, melóny, jahody - pestované na otvorenom priestranstve	ha	3 901	2 137	1 856	2 335
čerstvá zelenina, melóny, jahody - pestované v krytom priestore	ha	52 285	71 699	47 498	39 612

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

kvety - pestované na otvorenom priestranstve	ha	412 800	412 800	412 800	412 800
kvety - pestované v krytom priestore	ha	761 400	761 400	761 400	761 400
Krmoviny - dočasný trávny porast	ha	70	116	115	139
Krmoviny - iné zelené krmivo - kukurica na zeleno	ha	614	653	412	497
Krmoviny - iné zelené krmivo - strukovinové rastliny	ha	250	259	207	230
krmoviny - ostatné zelené krmivo - iné ako kukurica na zeleno	ha	326	319	192	182
ostatné plodiny na ornej pôde	ha	445	445	445	445
pôda ležiaca ladom bez dotácií	ha	0	0	0	0
trvalé trávne porasty a lúky	ha	98	137	74	79
ovocie mierneho pásma[1]	ha	1 687	2 396	969	901

[1] Jablká, hrušky, broskyne a nektárinky, ostatné ovocie mierneho pásma.

bobuľoviny - drobné ovocie	ha	376	556	300	348
orechy	ha	267	327	266	270
vinohrady	ha	1 697	1 584	1 298	1 364
škôlky	ha	1 415	1 346	1 279	1 461
ostatné trvalé plodiny	ha	1 298	1 358	1 255	1 448
kone a koňovité zvieratá	ks	537	641	534	755
hovädzí dobytok mladší ako 1 rok - býčky a jalovičky[2]	ks	318	318	327	292
hovädzí dobytok - býky jednoročné, ale mladšie ako 2 roky	ks	662	635	510	623
hovädzí dobytok - jalovice jednoročné, ale mladšie ako 2 roky	ks	527	481	336	379
hovädzí dobytok - býky dvojročné a staršie	ks	395	380	398	384

[2] štandardný výstup, týkajúci sa hovädzieho dobytka mladšieho ako 1 rok, sa započítava do celkového štandardného výstupu podniku len v prípade, ak je v podniku viac HD (mladšieho ako 1 rok) než kráv. Zohľadňuje sa len ŠV toho počtu HD (mladšieho ako 1 rok), ktorý prevyšuje počet kráv v podniku.

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

jalovice, dvojročné a staršie	ks	437	571	463	450
dojnice	ks	2 380	2 143	1 840	1 911
hovädzí dobytok dvojročný a starší - ostatné kravy	ks	249	233	276	457
ovce - chovné samice[3]	ks	79	99	84	84
ovce - ostatné[4]	ks	36	36	36	36
kozy - chovné samice	ks	157	140	147	156
kozy – ostatné[9]	ks	90	110	83	90
ošípané - chovné prasnice nad 50 kg	ks	476	626	835	709
ošípané - ostatné	ks	234	231	236	233
hydina - brojlery	ks	10,77	10,77	10,77	10,77
Hydina - nosnice	ks	17,79	17,79	17,79	17,79
morky	ks	14,95	14,99	12,81	16,07

[3] Jedno - alebo viacročné bahnice určené na chov.

[4] štandardný výstup, týkajúci sa ostatných oviec a ostatných kôz, sa započítava do celkového štandardného výstupu podniku len v prípade, ak v podniku nie sú žiadne chovné samice.

kačky	ks	14,95	14,99	12,81	16,07
husi	ks	14,95	14,99	12,81	16,07
Pštrosy	ks	1	1	1	1
ostatná hydina	ks	1	1	1	1
Včely	Včelstvo/úľ	84	84	84	84

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

POZNÁMKY

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

POZNÁMKY

With the support of the Erasmus+ Programme of the European Union

Zoznam použitej literatúry

LAZÍKOVÁ, J.- BANDLEROVÁ A. Družstvo ako forma podnikania v poľnohospodárstve v podmienkach Slovenska. [online]. 2005 [cit:2012-03-05]. Dostupné na internete: <http://bandlerova.weby.uniag.sk/files/web2/pdf/Lazikova_Bandlerova.pdf>. 3.

KOREŇ, M. Agrodotácie pre mladých farmárov sa po roku 2021zdvojnásobia, odhadujú vládni analytici. EURACTIV.sk 5.5. 2020 dostupné na https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/news/agrodotacie-pre-mladych-farmarov-sa-po-roku-2021-zdvojnasobia-odhaduju-vladni-analytici/

KOREŇ, M. od kolektívneho k prestarnutému. Zachránia slovenské poľnohospodárstvo mladí? EURACTIV.sk 4.11.2019 dostupné na tps://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/special_report/od-kolektivneho-k-prestarnutemu-zachrania-slovenske-polnohospodarstvo-mladi/

SEDLÁK, J. 2014. Na Slovensku sú tisíce fariem, ale nie rodinných. Pravda.2014. dostupné https://ekonomika.pravda.sk/ludia/clanok/305172-na-slovensku-su-tisice-fariem-ale-nie-rodinnych/

SUCHOŽA, J. a kola kol. 2003 Obchodný zákonník a súvisiace predpisy. Komentár. Bratislava Eurounion, 2003.1017s. ISBN 80-88984-51-3

ŠMEHÝLOVÁ, K. Ako sa stať farmárom. In: Farmár 20/2009. Dostupné na http://www.agroserver.sk/news/ako-sa-stat-farmarom/

VÉGHOVÁ, J. 2021. Ako si založiť a zaregistrovať vlastnú farmu. Dostupné na https://hnonline.sk/prakticke-hn/1978688-ako-si-zalozit-a-zaregistrovat-vlastnu-farmuvla

Štatistická ročenka, ŠÚ SR Poľnohospodárstvo: ŠÚ SR- Štrukturálne zisťovanie fariem 2013, 2016 Dostupné na tps://slovak.statistics.sk/wps/portal/d56b7548-d5a5-4d4c-949f-775949d1...

MP a RV SR: Správa o poľnohospodárstva a potravinárstve (Zelená správa) za rok 2019

Právne predpisy:

Občiansky zákonník, zákon č. 40/1964 Zb., v znení neskorších predpisov,

Obchodný zákonník, zákon č. 513/1991 Zb., v znení neskorších predpisov,

Zákon č. 39/2007 Z. z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov,

Zákon č. 330/1991 Zb. o pozemkových úpravách, usporiadaní pozemkového vlastníctva, pozemkových úradoch, pozemkovom fonde a o pozemkových spoločenstvách, v znení neskorších predpisov,

Zákon č. 540/2001 Z.z .o štátnej štatistike, v znení neskorších predpisov,

Zákon č. 595/2003 Z.z. o dani z príjmov, neskorších predpisov,

Nariadenia vlády SR č. 238/2010 Z. z. ktorým sa ustanovujú podrobnosti o podmienkach prenajímania, predaja, zámeny a nadobúdania nehnuteľností Slovenským pozemkovým fondom v znení zmien a doplnkov

Vyhláška č. 20/2012 Z.z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o identifikácii a registrácii hovädzieho dobytka, v znení zmien a doplnkov,

Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 zo 17. decembra 2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV) a o zrušení nariadenia Rady (ES) č. 1698/2005 (Ú. v. EÚ L 347, 20. 12. 2013).

Nariadenie (EÚ) č. 1166/2008 o štrukturálnych zisťovaniach fariem a zisťovaní metód poľnohospodárskej výroby a o zrušení nariadenia Rady (EHS) č. 571/88 v znení neskorších predpisov.

---

[i] Jozef Sedlák, Pravda 2014 dostupné https://ekonomika.pravda.sk/ludia/clanok/305172-na-slovensku-su-tisice-fariem-ale-nie-rodinnych/